

УДК 621.326

Станишевський В.–ст.гр. КН-22

Природничо-гуманітарний коледж Закарпатського державного університету

ЗНАХОДЖЕННЯ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ТОЧОК ФУНКЦІЙ ДВОХ ЗМІННИХ В ТРИВИМІРНОМУ ПРОСТОРИ

Науковий керівник: викладач Лінчук О. Л.

У роботі досліджено алгоритми пошуку екстремальних точок функцій двох змінних в тривимірному просторі. Розроблено та реалізовано в середовищі Visual Basic алгоритм пошуку екстремальних точок функцій двох змінних за допомогою методу спуску за координатами, алгоритм побудови графіків функцій двох змінних.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Одним із напрямків, які найінтенсивніше розвиваються в створенні програмного забезпечення, на сьогодні є розробка нових технологій і методів візуалізації результатів роботи програми.

Основною метою роботи є розробка програми формування й візуалізації інформаційних графічних потоків, що формують основу дослідження геометричних характеристик поверхні функції двох змінних, на мові програмування Visual Basic, а також побудова алгоритму пошуку екстремумів функцій від двох змінних та реалізація його на мові програмування Visual Basic.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що на сьогодні в математичному аналізі існує декілька шляхів обчислення екстремумів функцій двох змінних: спуск за координатами, метод найшвидшого спуску, випадковий пошук. Кожен з них має свої переваги та недоліки і у випадку функцій двох змінних кожен з них бажано застосовувати для певного типу рельєфу, який утворюють функції.

Спуск за координатами передбачає спуск паралельно осям координат, тобто мінімізацію спочатку за однією змінною, потім по іншим, при чому значення отримані в попередніх кроках використовуються як константи в наступних. Мінімізація відбувається доти, поки $\max|\vec{r}_{k+1} - \vec{r}_k| < E$, де $\max|\vec{r}_{k+1} - \vec{r}_k|$ - довжина вектора спуску, E – довільне, як завгодно мале число.

Основна складність роботи полягає в тому, що оператори графіки мови Visual Basic з точки зору математики не зручні для розробки програм, а знаходження екстремумів передбачає велику кількість обчислень, які в ході алгоритмізації необхідно автоматизувати.

Пошук екстремумів реалізується за допомогою методу покоординатного спуску, який алгоритмізується значно легше ніж методи градієнтного, найшвидшого спусків, а збіжність знаходиться на достатньому рівні.

Висновки. Внаслідок виконання наукової роботи було створено програмний продукт, основна мета якого є побудова у графічному режимі графіків функцій від двох змінних.

Основна проблема реалізації пошуку екстремумів – це наявність різних методів, які підходять для одних функцій, а для інших виявляються не дуже зручними. При написанні програмного продукту було використано метод по координатного спуску, який в деякій мірі являється «універсальним».

Розроблений програмний продукт має практичне значення та перспективи розвитку. Можливе його використання навчальних цілях при дослідженні функцій від двох змінних, n -змінних.